

בבא קמא קה

עניין: דיבור בנחת
בזמן הלימוד

חות יאיר סי' קנב

תנועה כל דהו שדרך תלמידי חכמים לעשות בעת לימודם, ועיין גם בכוזרי [מאמר ב אות פ]. משא"כ קפיצה וסיפוק וריקוד תוך הפלפול איש נגד רעהו, שזה גורם בלי ספק שחבירו ימהר לעשות כמעשהו וריקוד גם כן כנגדו וירים קולו בצעקה גדולה ומרה יותר ולא ישמע איש שפת חבירו, ואין זה רק מנהג יהוא [עיין מלכים ב ט. כ], וכל המרבה בה הרי זה משוגע הן בחילוקים או בדרושים.

והרי נוכל לפלפל בנחת ובטוב טעם ושישמע זה תחילה מה שחבירו ידבר ולא יכנס תוך דבריו, כי זה אחד משבע מדות [עיין אבות שם משנה ז] ואחר כך ישיב דבר. ומי לא ידע מעלת הפלפול שהרי שואלין לאדם פלפלת בחכמה [שבת לא.], *ובכהאי גוונא היו קושיות ופירוק רבי שמעון בר יוחאי ובנו רבי אלעזר בפרק במה מדליקין [שם לג.]: ושל רבי יוחנן וריש לקיש בפרק הפועלים [בבא מציעא פד.]. והיינו נמי מה שאמרו על רבה שעוקר הרים [הוריות יד.]: ועל [ריש לקיש] [רבי מאיר] הרי הרים בסנהדרין דף כ"ד ע"א, וחרפא סכיניה [עיין רש"י שם ד"ה וטוחנן]. וכך הוא דרך חכמיהם המתוכחים וכן ויכוחי פלסופים הקדמונים. ובמקום אחר בהקדמת ספר הארכתו בעניני החילוקים אשר פה אשים ידי למו פי, עיין בספר ראשית חכמה

ולפעמים אמרו לשונות כאלו בדרך מליצה ובדיחא כמו שאמר רבי יוחנן לרבי חייא בר אבא בבבא בתרא דף ק"ז ע"ב ובבכורות דף י"ח ע"א עד דאכלית כפניתא בבבל וכו', ושם פירשו התוספות ובכורות ד"ה נאה הוא וכו'. ובכהאי גוונא מה שקראו אמוראי לחביריהם 'תרדא', כמו רבה לרב עמרם בבבא מציעא סוף פרק קמא [כ.], ורבי חייא בר אבא לרבי זירא בזבחים דף כ"ה ע"ב, *ואביי לאבא בר חנן בכריתות דף י"ח ע"ב, ובכהאי גוונא 'תדורא' פירש רש"י אין לב, רבא לרב עמרם בבבא קמא דף ק"ה ע"ב, כלם יש לומר שהיו חביריהם וגדולים מהם ולא קפדי כלל.

נשאלתי אחר דדברי חכמים בנחת נשמעין [קהלת ט, יז], ונאמר במשנה [אבות פרק ב משנה י] יהי כבוד חבירך חביב עליך כשלך, איך מצינו לפעמים קנטורים וזלולים בש"ס כענין 'כד ניים ושכיב רב אמר להא שמעתתא' הנאמר בכמה דוכתי, וכהנה רבים.

תשובה

יפה שאלת, כי ודאי אע"פ שנקראו תלמידי חכמים שבבבל חובלים במסכת (ב"ב) [סנהדרין] [נד.]: לא מצד הריקודים והצעקות גדולות ומרות והכאת כף אל כף כאלו נלחמים זה מול זה, (הכי יבינו מה שאמרו [ראש השנה יג.]: 'אתא ר"פ) [רבי חנינא] שדא ביה נרגא' שבא זה על זה בכשיל וכלפות ובקרדומות) או מצד הקנטורים וזלולים חלילה, כי לא על סגנון זה נאמר [קדושין ל.]: כי ידברו את אויבים בשער [תהלים קנז, ה] שאב ובנו רב ותלמידו נעשו אויבים, רק מצד שהם מתנגדים בסברתיהן ובראיותיהן. וכך ראיתי בהקדמת ספר הקנה וז"ל, ואל תשמע ותאבה לקולות וברקים, וכתב בהג"ה פירוש מי שהוא מפלפל רק בהשמעות קול ובספקות כפים [עיין סוף תשובה (קפ"ג) [קבד]].

והרב בעל זיקוקין דנורא [אליהו זוטא פרק ה] עם גודל חסידתו במחילה מכבודו אישתבש במה שכתב בשבח הפלפול לבאר יגיע כפיך כי תאכל [תהלים קכח, ב] על ספיקת כפים של התלמיד חכם, ושהוא מה שאמר רבי לפני מותו [כתובות קד.]: יגעתי בעשר אצבעותי וכו' ולכן אם קול יעקב מצפצף ומכין בידיהם אין ידי עשו שולטות, והיינו מה שאמרו על יהודה [סוטה ז.]: ידיו רב לו [דברים לג, ז] על דלא ידע למישקל ולמיטרה בשמעתתא, ושגם האר"י היה מפלפל בכח גפ"ת עד שהיה מזיע.

ואני אומר שהדברים האלה תלויים על בלי מה, ולא מצאנו שום רמז כל דהו בשום מקום מדברי רז"ל שיהיה בו נדנדוד מצוה כמו שמצינו במרוצה ותנועה רבה בהליכה לדבר מצוה בזהר שנותן כח למלאכי זכות שבתא הרצים, וכבר נתן בזהר [במדבר ריט.]: טעם על